

Ez utóbbit jelentős paticsúrrüsdések is igazolják. DNy-i végén egy tanya hely recens téglái és törmeléke mutatható ki. Árok vagy védmű nem övezi.

A lelőhely teljes környezetét megvizsgáltuk extenzív terepbejárással, de a növényzeti fedettség nem tette lehetővé az eredményes felszíni leletgyűjtést.

Munkatársak: Tobias Kienlin, Honti Szabolcs, Horváth Antónia és a Miskolci Egyetem hallgatói.

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

349. Tiszakeszi, Bálinthát (Újtemető) (KÖH 87217)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

A lelőhelyen a BORBAS (Borsod Plain Bronze Age Settlements) projekt keretében végeztünk kutatást 2014. március 19. és 29. között.

A tiszakeszi temetőben, illetve attól K-re fekvő területen összetett szerkezetű bronzkori lelőhely található.¹⁰⁸ A területen Tompa Ferenc ásatott 1936-ban.¹⁰⁹ Kézirat naplójában az ekkor nyitott szelvény Ny-i metszefalának rajza látható, mely alapján a település központi magjának rétegvastagsága 170 cm. A lelőhely központi része, maga a tell a temető kerítésén belül fekszik, nagy része szántó. A tőle D-re levő külső településrész szintén szántó. A tell É-i fele, az árok É-i és Ny-i része, valamint a központi résztől Ny-ra levő külső településrész részben sírokkal fedett, részben a terepbejárás munkák kezdetéig gyeper terület volt, korábbi sírkövekkel. A régészeti munkákkal párhuzamosan a már szántott sávotól Ny-ra, a temetői betonút Ny-i oldalán ismét felszántottak egy területet. Itt gyéren jelentkezett régészeti leletanyag. A temető kerítésétől K-re a földút K-i oldalán az egykori vízmeder magaspártjái a teljes szántott területen folytatódott a külső település.

Szisztematikus felszíni gyűjtést 0,7 ha területen folytattunk 2 egységben. A temető területén a tellt is érintő szántásban 150 m hosszan és 20 m szélesen, a kerítésen kívül pedig erre a sávra merőlegesen 200 m hosszan és 20 m szélesen szedtük fel a régészeti leletanyagot. A terület orto- és ferdetengelyű fotózása (Pazirik Kft) során készült adatok további térinformatikai feldolgozása során a jelenleg is használt temető miatt a terepen teljesen nem azonosítható településszerkezet jól érzékeltethető. A központi tell körül teljes ívében követhető az árok, és annak külső ívén a barna színnel jelölt intenzív külső telep.

Munkatársak: Tobias L. Kienlin, Pusztai Tamás a kölni és a Miskolci Egyetem hallgatói.

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

350. Tiszakeszi, Százdi-sziget (Jaj halom) (KÖH 16963)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk, Kú

Az őskori település és a Bencés apátság helyén a Kunhalmok és földvárak rehabilitációja a BNPI Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területein projekt (KEOP-3.1.2./2F/09-11-2013-0041), 10. alprojekt keretében végeztünk kutatásokat 2014 novemberében. A kutatási területen volt Magyarország második

legréggebbi magánalapítású bencés apátsága, a Százdi apátság.¹¹⁰

Az egykori Százdi apátságot 1067-ben Aba nemzetségbeli Péter alapította és Szűz Mária tiszteletére szentelték fel. A kutatási terület a Tisza egykori ágai által körülvevett sziget, aminek a Ny-i oldalán egy magasabb, és egy alacsonyabb, É–D irányú dombor fut. A sziget Ny-i szélén található a legmagasabb pontja, 95,8 mBf magasságon, ami közepes vízállás esetén 8 m-el magasodik a Tisza-folyó vízszintje fölé. Az extenzív terepbejárás során meghatároztuk a bencés apátság helyét, valamint az apátságtól D-re, 150 m távolságban egy különálló dombon egy másik épület helyét. Az apátságtól D-re húzódó, folyamatosan csökkenő magasságú dombokon nagyon kevés 11–13. század kerámiatöredéket találtunk.

A szisztematikus felszíni leletgyűjtés és a geofizikai felmérés az extenzív terepbejárás során meghatározott apátságépület területére kijelölt 2 ha kiterjedésű négyzetekben történt. Ennek alapján az apátsági templom elhelyezkedését és kiterjedését a felszínre került vörös bogácsi kő, szürke riolittufa, valamint téglatöredékek alapján pontosan meg lehetett határozni. Ugyan a kutatás valószínűsítette, hogy az apátság a 13. században elpusztult, a fémkeresős vizsgálatok alapján a területet még a 16. században is lakták. A lelőhelyen 1965-ben K. Végh Katalin végeztet ásatást.¹¹¹

Munkatársak: Horváth Antónia, Kertész Gabriella Nikoletta, Baeska István, Honti Szabolcs.

PUSZTAI TAMÁS

351. Tiszakeszi, Szódadomb (KÖH 16958)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Lt, Sza, H, Kö, Ú

A lelőhely területén a Kunhalmok és földvárak rehabilitációja a BNPI Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területein projekt (KEOP-3.1.2./2F/09-11-2013-0041), 5. alprojekt keretében végeztünk roncsolásmentes kutatásokat 2014-ben, illetve a BORBAS (Borsod Region Bronze Age Settlements) projekt keretén belül 2013. szeptember 22. és október 5. között – geodéziai felmérést (15 ha), geofizikai felmérést (5,5 ha), szisztematikus felszíni leletgyűjtést (0,2 ha) és fémkeresős kutatást (1 ha).

A terület a szakirodalomból jól ismert, hosszú kutatástörténettel rendelkező, több korszakos lelőhely, melyet a szisztematikus felszíni leletgyűjtés is igazolt. A fémkeresős kutatások során is 6 korszak leletei kerültek elő. A kutatás során sikerült beazonosítani a korábbi ásatások egy részének hozzávetőleges helyét is.

A tagolt felszín egy árokkal körülvevett kerek része a bronzkori földvár magja. Érdekes módon ezen a területen más korszak leletanyaga nem volt kimutatható. A gáttal elválasztott mesterséges határvonalakkal rendelkező Tiszakanyar által körbevett terület teljes felszíne régészeti lelőhely, nemcsak a bronzkori földvár viszonylag kis központi magja. A gát külső oldalán végzett extenzív terepbejárás nehezítette a vegetáció. Csak egy újkori tanyaépület leletanyaga bizonyítható a területen.

Kutatásaink a szódadombi terület azon részére koncentráltak, ahol kora bronzkor végi, középső bronzkori összetett szerkezetű település található. A felszínen még ma is jól látszik a központi

108 Kalicz Nándor: Die Frühbronzezeit in Nordost-Ungarn. Budapest: Akadémiai Kiadó 1968.

109 Ásatási dokumentáció: MNM RégAd.: 6.T.I.

110 A korábbi régészeti kutatásról a jelentést ld. RKM 2007, 293.

111 Sz. Burger Alice (szerk.): Az 1965. év régészeti kutatásai. Régészeti Füzetek 1/19., 81.